

LAKIALOITE 40/2001 vp

Laki avioliittolain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Kotona ilman palkkaa perheensä hyväksi työskennelleen puolison taloudellisen toimeentulon turvaaminen avioerotilanteessa edellyttää lainsäädännön uudistamista. Oikeudellisesti erityisen heikossa asemassa on sellainen äiti tai isä, joka on hoitanut kotona lapsia ja perhettä eikä ole avioliiton aikana käynyt työssä kodin ulkopuolella. Hänelle ei esimerkiksi kerry tekemästään työstä työeläkettä, kuten asiallisesti samoja töitä kodin ulkopuolella tekeville kertyy. Niinpä kotiäidiksi tai -isäksi ryhtyneelle puolisolle tataan lähtökohtaisesti vain kansaneläkejärjestelmän mukainen eläketurva kotona työskenneltyjen vuosien osalta.

Avioliittolain puolisoiden elatusvelvollisuutta koskevan 48 §:n pääsääntö on, että avioeron jälkeen kummankin puolison tulee vastata elatuksestaan itse. Tuomioistuimien 48 §:n 1 momentin mukaan velvoittaa toisen puolison suorittamaan toiselle elatusapua sen mukaan kuin se "hänen kykyynsä ja muihin seikkoihin nähden harkitaan kohtuulliseksi". Tuomioistuimien harkintavalta on puolison elatusapua koskevilla asioissa huomattavan laaja. Käytännössä elatusapua entiselle puolisolle on tuomittu maksettavaksi vain hyvin poikkeuksellisesti, sillä lapsen oikeuden saada elatusta vanhemmiltaan on, aivan perustellusti, katsottu olevan juridisesti ensisijainen suhteessa entisen aviopuolison vastavaan oikeuteen.

Avioliittolaissa pääsäännöksi säädetty vaatimus siitä, että myös pitkään kotona palkatta työskennelleen puolison tulee lähtökohtaisesti

vastata kokonaisuudessaan itse avioeron jälkeisestä elatuksestaan, saattaa kuitenkin varsin usein olla täysin kohtuuton. Työnsaanti työmarkkinoilta vuosien poissaolon jälkeen ei ole tänä päivänä helppoa eikä se kaikkien kohdalla ole käytännössä mahdollistakaan. Muutamankin vuoden yhtäjaksoinen tauko työelämästä merkitsee lähes alalla kuin alalla syrjäytymistä tai ainakin vakavaa syrjäytymisen uhkaa. Vieläkin pidempi palkaton työskentely työmarkkinoiden ulkopuolella johtaa helposti siihen, ettei mitään, työnhakijan koulutusta vastaamatontakaan, työtä ole enää saatavilla.

Lasten ja perheen hoitaminen kotona on raskasta ja vastuullista työtä, jonka tekemistä tulee kunnioittaa. Lainsäädännössä pitäisi huomioida kotona työskennelleen puolison taloudellinen asema kussakin yksittäisessä avioerotilanteessa, jossa toinen puolisoista on työskennellyt kotona palkatta. Kotona työskennelleen puolison toimeentulo olisi taattava lainsäädännöllisesti siten, että tuomioistuimen tulisi viran puolesta tuomita toinen puoliso maksamaan toiselle elatusapua aina, kun elatuksen tarpeen voidaan perustellusti katsoa johtuvan välittömästi siitä, että puoliso on työskennellyt kotona palkatta ja kun tämän henkilökohtainen veronalainen kuukausitulo jää alle 3 700 markan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

avioliittolain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 48 §:än, sellaisena kuin se on laissa 411/1987, uusi 4 momentti seuraavasti:

48 §

— — — — —
Kun edellä 1 momentissa tarkoitetun elatuk-
sen tarpeen voidaan perustellusti katsoa johtu-
van välittömästi siitä, että elatukseen oikeutettu
puoliso on työskennellyt perheen yhteiseksi hy-
väksi kotona palkatta ja kun kotona työskennel-
leen puolison henkilökohtainen veronalainen
kuukausitulo muuten jäisi alle 3 700 markan, on
tuomioistuimen viran puolesta tuomittava toi-

nen puolisoista suorittamaan toiselle tässä pykä-
lässä tarkoitettua elatusapua 1 momentissa sää-
dettyjen perusteiden mukaisesti siten, että koto-
na työskennellyt puoliso kykenee kohtuudella
vastaamaan elatuksestaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Helsingissä 6 päivänä huhtikuuta 2001

Marja Tiura /kok
Seppo Kanerva /kok
Matti Saarinen /sd
Kirsi Ojansuu /vihr
Jyrki Katainen /kok
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Leena Rauhala /skl
Kari Kärkkäinen /skl
Marja-Leena Kemppainen /skl
Lauri Oinonen /kesk
Risto Kuisma /rem
Irina Krohn /vihr
Jari Leppä /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Mika Lintilä /kesk
Irja Tulonen /kok
Petri Salo /kok
Niilo Keränen /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Mauri Salo /kesk
Raija Vahasalo /kok

Jouko Jääskeläinen /skl
Pekka Vilkuna /kesk
Martti Tiuri /kok
Pekka Ravi /kok
Kirsi Piha /kok
Tero Mölsä /kesk
Markku Rossi /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Hannes Manninen /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Ilkka Taipale /sd
Leea Hiltunen /skl
Ismo Seivästö /skl
Seppo Kääriäinen /kesk
Juha Rehula /kesk
Jouni Lehtimäki /kok
Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Nils-Anders Granvik /r

Pehr Löf /r
Ulla Anttila /vihr
Petri Neittaanmäki /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Sirpa Pietikäinen /kok
Olli Nepponen /kok
Pekka Kuosmanen /kok
Kaarina Dromberg /kok
Toimi Kankaanniemi /skl
Susanna Rahkonen /sd
Eero Lämsä /kesk
Hannu Aho /kesk
Pertti Mäki-Hakola /kok
Juha Karpio /kok
Håkan Nordman /r
Janina Andersson /vihr
Annika Lapintie /vas
Christina Gestrin /r
Pertti Hemmilä /kok
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Tero Rönkä /sd
Esa Lahtela /sd
Margareta Pietikäinen /r
Gunnar Jansson /r
Matti Väistö /kesk
Tuija Brax /vihr
Raimo Vistbacka /ps
Bjarne Kallis /skl
Erkki Kanerva /sd

Timo Seppälä /kok
Inkeri Kerola /kesk
Kari Kantalainen /kok
Hannu Takkula /kesk
Mikko Elo /sd
Esko Kurvinen /kok
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Jukka Vihriälä /kesk
Kalervo Kummola /kok
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Erkki Pulliainen /vihr
Klaus Hellberg /sd
Harry Wallin /sd
Sakari Smeds /skl
Päivi Räsänen /skl
Ola Rosendahl /r
Jyri Häkämies /kok
Ulla Juurola /sd
Katja Syvärinen /vas
Veijo Puhjo /vas
Anni Sinnemäki /vihr
Raimo Mähönen /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas
Kari Uotila /vas
Merikukka Forsius /vihr
Matti Kangas /vas
Pertti Turtiainen /vas
Unto Valpas /vas
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr